

LA DEMOGRAFIA GIRONINA DEL 1808 AL 1814

RAMON ALBERCH I FUGUERAS

LA DEMOGRAFIA GIRONINA DEL 1808 AL 1814

L'objectiu principal d'aquest treball consisteix a fer una ràpida síntesi de la situació de la població gironina durant els setges del 1808-1809 i els subsegüents anys de dominació dels francesos. Per tant, dedicarem especial atenció a l'anàlisi de tots els factors que es conjuminaren en aquests anys i que produïren quelcom més greu que el simple enfonsament demogràfic que hom palesa, car minaren de bon tros la capacitat de recuperació poblacional de les terres gironines deixant-les sense possibilitat d'endinsar-se en el segle XIX amb unes mínimes possibilitats d'èxit¹.

És per això que aquest episodi de la nostra història transcendeix els límits de catàstrofe que hom li atribueix per tal d'emmarcar-ho dins un context molt més ampli: la veritable influència d'aquests esdeveniments en el desenvolupament econòmic i industrial de Girona al llarg del segle XIX. No cal esmentar que la caiguda de la natalitat i l'elevat nombre de morts frenen qualsevol intent de creixement a curt termini, tot això sense menystenir la decisiva importància que les «generacions delmades» tingueren en el creixement a llarg termini². En conseqüència, aquest breu estudi intenta destriar els factors bàsics dels anecdòtics per tal de fer més entenedor aquest important moment de la nostra història.

I. LES FONTS

La documentació que ens ha servit per a la redacció d'aquest breu estudi procedeix dels arxius següents:

- a) A.H.M.G. (Arxiu Històric Municipal de Girona).
- Manuals d'Acords del 1808 al 1815.

¹ Per tal de no abusar de les notes a peu de plana, seguirem al llarg d'aquest treball –llevat dels casos amb cita concreta i específica– l'argumentació que ja vàrem exposar a «Els orígens de la Girona Contemporània. La crisi de començaments del segle XIX», Col·lecció monografies I.E.G. n.º 6, Girona, 1978, pp. 27-47.

² Tal com assenyala JORDI NADAL «Les grandes mortalités des années 1793 a 1812: effets a long terme sur la démographie catalane» a *Problèmes de mortalité. Méthodes, sources et bibliographie en démographie historique*, Lieja, 1965, pags. 409-421.

- Correspondència francesa del 1808 al 1814.
- Llibres de Cadastre del 1808 al 1814.
- Padrans del 1808 al 1815 i Cens de l'any 1809.
- Premsa: *Gasetta del Corregiment de Gerona*, 1810, i *Gazette de Gironne*, 1812.
- b) A.C.A. (Arxiu de la Corona d'Aragó, Barcelona).
- Fons procedent d'Hisenda.
- c) Arxius parroquials de Sant Feliu i el Carme.
- Llibres de naixements, òbits i casaments del 1770 al 1840.

II. INTRODUCCIÓ. GENERALITATS

D'antuvi el que més crida l'atenció és l'escassetesa de treballs sobre aquest tema que es fa palesa dins la producció historiogràfica catalana. Així com d'altres aspectes d'aquests anys –com ara les guerres, l'administració, els personatges, etc.– han emplenat nombroses planes, no ha succeït el mateix pel que fa a l'estudi de la població. Llevat dels treballs de Nadal, Recasens i Vilar³, manquen estudis monogràfics dels pobles de Catalunya tot servint-nos de les riques dades que subministren els registres parroquials. En canvi, a França, els treballs de Dupâquier, Armengaud, Clemendot i d'altres han permès un bon coneixement d'aquest període a nivell de l'estudi de la població⁴.

Com acabo d'esmentar, qualsevol investigació sobre aquesta temàtica passa necessàriament pel buidatge dels arxius parroquials, ja que les dades dels censos d'aquests anys deixen molt que desitjar. Només cal fer una petita ullada al cens de l'any 1812 realitzat pels francesos –i conservat a l'A.C.A.– per adonar-nos dels innombrables oblits i falles que pateixen. Per a un estudi global de tot Catalunya tal vegada només podria utilitzar-se la documentació que aporta la «Memoire statistique...»⁵ conve-

³ Tots tres estudis coincideixen en l'ús dels registres parroquials com a úniques fonts que ens poden ajudar a veure clar en la demografia d'aquest període.

⁴ Aquestes i d'altres remarcables aportacions es contenen a «Contributions a l'histoire démographique de la Révolution française», Paris, 1965.

⁵ Aquesta «Memoire» fou realitzada pel Prefecte de Lleida Alban de Villeneuve, i conté valuosa informació sobre la demografia del Departament del Segre. Es conserva a l'A.C.A., Caixa 1.

QUADRE N.º 1
CLASSE SOCIAL DELS MORTS EL 1808-1810

	1808		1809		1810	
	Carme	St. Feliu	Carme	St. Feliu	Carme	St. Feliu
Noblesa	1	2	4	—	1	1
Prof. liberals i funcionaris	5	2	4	11	2	5
Comerciants i Negociants	2	2	2	5	2	4
Agremiats	22	25	37	100	6	16
Militars	1	—	2	1	2	6
Treballadors, pagesos i criats	8	21	26	35	1	10
Dones	7	42	29	212	8	49
Capellans	3	4	30	15	16	4
Ofici desconegut	2	168	14	170	4	147
Total	51	266	148	549	42	142

nientment recolzada per dades procedents dels distints arxius parroquials.

Aquesta descurança dels francesos en la confecció d'aquest cens general del 1812 té la seva contrapartida per la minuciositat que empraren en confegir els estats de població de moltes localitats de les comarques gironines i les determinacions legals que prengueren per tal d'evitar que s'extraviessin els llibres de les parròquies⁶. A nivell de tot Catalunya els francesos fallaren en la confecció dels censos, però es manifestaren més eficaços en el diagnòstic de les possibles solucions per a recuperar la població, que per a ells passaven pels següents punts:

- impedir que el jovent català s'enrolés en l'exèrcit espanyol.
- donar tota classe de seguretats i vigilància als comerciants que s'establissin a l'interior de Catalunya.
- protegir els treballs de l'agricultura.
- formar dins les viles fortificades una mena de tallers de treball en els quals es podria ocupar durant el temps que no hi hagués collita a totes les persones pobres o vagabunds.
- retornar les propietats confiscades als seus legítims propietaris per tal que les fessin rendir.
- distribuir als pagesos les propietats que pertanyen al Govern perquè les treballin.

Tot aquest reguitzell de mesures acabava amb una indicació general: s'ha de donar una «amnistie générale, à la suite de laquelle on verra entrer dans leurs foyers, tous les individus que le fanatisme avait rangés sous les drapeaux de l'Insurrection, les familles exilées ou émigrées, les Prisonniers de guerre...»⁷. Els francesos entenien molt bé que la represa econòmica calia recolzar-la abans amb una recuperació del nombre d'habitants, i que aquesta era una condició «sine qua non» per a l'èxit del seu projecte anexionista respecte Catalunya.

III. LA POBLACIÓ GIRONINA ABANS DELS SETGES

Per tal de situar més correctament les característiques

de la població gironina durant l'ocupació caldria fer un lleuger cop d'ull enrere per poder copsar amb més perspectiva el vertader abast dels setges, enfront d'altres successos que significaren també una pèrdua de població per a la ciutat. Estic referint-me a l'anomenada Guerra Gran contra la República Francesa (1793-1795).

L'espectacular creixement que experimentà Catalunya al llarg del segle XVIII ja ha estat remarcat per diversos autors⁸, tot i que no hi ha unanimitat a l'hora de concretar-ne els períodes de creixement; la manca d'un cens intermedi impedeix una aproximació al ritme de creixement de la població i un cop més mostra la necessitat ineludible d'emprar els registres parroquials. El creixement gironí ja ha estat assenyalat manta vegades: 4.473 habitants el 1718 per 8.014 el 1787⁹. De tota manera, el darrer terç de segle inaugurarà l'època de decadència de la població de Girona que ja no s'aturarà fins el 1812, podent destacar l'embranchida negativa dels anys 1793-1795, causada sobretot per la guerra i els assots epidèmics. Així veiem que el 1797 Girona té 7.120 habitants que es mantindran fins el 1803, moment en què es produirà un lleuger ascens fins el 1808. Malgrat tot, més que d'una pèrdua de població es pot parlar d'un estancament atès que el cens de Floridablanca apareix lleugerament inflat per una nombrosa població flotant d'estudiants¹⁰.

IV. ELS SETGES DEL 1808-1809

El que ens interessa esbrinar en aquest apartat és la incidència real dels setges sobre la població i alhora remarcar quines classes socials foren més afectades per la guerra i les privacions. Cal pensar que Girona a primers del 1809 comptava amb uns 8.000 habitants segons un cens obrant a l'Arxiu Municipal, i que en canvi el 1815 només en tenia 4.551. Les causes d'aquesta elevada mortalitat ens són perfectament conegudes: per una banda les mortaldats produïdes per l'afer bèl·lic i a més les ocasionades per la manca d'alimentació i per les epidèmies¹¹. Aquesta aferrissada resistència als exèrcits francesos eliminarà tota la població que s'havia guanyat du-

ció de Girona a la fi del segle XVIII a *Treballs d'Història*, Girona, Dip. Prov., 1976, pàgs. 89-108.

¹⁰ En aquest cens consta que Girona tenia 1.050 estudiants, encara que bona part d'ells devien provenir de les comarques gironines.

¹¹ Així ho remarquen JOSEP ANTONI VIADER «*Memoria sobre las enfermedades que han affligido a los moradores y guarnición de esta plaza de Gerona y demas pueblos de su departamento desde Junio hasta últimos de 1809*», Girona, Imp. V. Oliva, 1840, i J.A. NIETO SAMANIEGO «*Memorial histórico de los sucesos más notables de armas y estado de la salud pública durante el último sitio de la Plaza de Gerona*», Tarragona, Imp. Brusi, 1810.

⁶ A.H.M.G. Proclames 1808-1814. El Comte de Decaen signa el 16 d'abril del 1812 un decret pel qual assenyala una sèrie d'aspectes que s'han de tenir en compte en la confecció de les partides per part dels rectors i capellans del Departament del Ter.

⁷ A.C.A. «*Memoire statistique*», pàg. 28.

⁸ Sobretot cal veure JORDI NADAL «*Sur la population catalane au XVIIIème siècle*». Comunicació presentada al «Congrés Internacional de la Population», Nova York, 1961 (Londres, 1963), i FRANCISCO BUSTELO «La población de Cataluña en el siglo XVIII» a *Hacienda Pública Española*, I.E.F. 1976, n.º 38, pàgs. 81-91.

⁹ Per a aquest apartat segueixo bàsicament el meu treball «*La pobla-*

rant el segle XVIII de tal manera que altra volta es torna a una població que rondava els 4.500 habitants. Però el més greu de tot són les conseqüències a llarg termini sobre la natalitat i la fecunditat: Girona començarà el segle XIX totalment exhausta i sense el capital ni la mà d'obra imprescindible per poder iniciar un procés d'industrialització mínimament seriós.

Per altra banda, entrant de ple en l'anàlisi dels setges, adjuntem a continuació un quadre il·lustratiu de la classe social dels gironins morts en els anys 1808, 1809 i 1810. Per a la seva realització ens hem basat en les dades subministrades pel buidatge dels arxius del Carme i Sant Feliu, que per si sols sumaven més de les tres quartes parts de la població total de Girona¹².

Aquest quadre mereix uns comentaris encara que siguin breus. Primerament, cal remarcar que el nombre més elevat de morts pertany als grups gremials que s'havien organitzat en distints cossos armats i que portaren el pes de la defensa juntament amb els militars. Per altra banda, no ha d'estranyar el nombre tan reduït de militars morts ja que eren internats als hospitals provisionals i d'allí enterats a qualsevol lloc de la ciutat sense passar pels registres de les parròquies gironines. Cal pensar que només durant l'any 1809 hi moriren a Girona 2.659 persones de les quals gairebé la meitat eren militars, pel què el nombre que n'assenyala el quadre esmentat no té cap valor. Serien només els militars fills de Girona?

També és important en l'any 1809 el nombre de treballadors i pagesos morts, així com el de capellans, el que demostra que aquests últims tingueren una participació activa en la defensa de la ciutat. Més difícil resulta interpretar el nombre de dones mortes atès el següent: malgrat l'extraordinària importància que una determinada historiografia ha volgut donar a les «Compañías de Santa Bárbara» sembla ésser que el nombre de components no era massa elevat, el que inclina a pensar que aquestes dones mortes que assenyala el quadre ho foren per efecte de la guerra i la fam, però no necessàriament per actuar a peu de muralla. Una altra dada que referma l'afirmació que la intervenció femenina en la defensa de la ciutat fou menys important del que hom creia és la següent: en el cens del 1787, si fem un cop d'ull a l'estructura d'edats i sexes ens adonem que els homes són majoria enfront les dones, mentre que el padró del 1815 assenyala una clara supremacia del sexe femení en relació al masculí. En defi-

nitiva, hi ha hagut un canvi total i sobtat en la composició per sexes de la població gironina.

Per acabar, cal esmentar que l'elevat nombre de persones que apareixen en els registres d'òbits sense indicar-ne la professió és un fet perfectament normal ja que Girona es trobava en una situació de guerra i enfrontament continu.

Una altra dada interessant per tal de copsar la composició dels habitants del 1808-1809 ho constitueix l'anàlisi pormenoritzada de la classe social a la qual pertanyien els infants nascuts durant aquests anys i els subsegüents de dominació napoleònica. Les seves dades, a més, corroboren sens subte les subministrades al quadre n.º I.

Si ens fixem en el quadre adjunt s'hi copsa a partir del 1810 un descens en el nombre de naixements en el si de les famílies dels treballadors, pagesos i agremiats, la qual cosa suposa que els setges incidiren amb molta força sobre aquests dos grups donada la seva efectiva participació en la lluita.

En canvi, d'altres grups com els integrats per professions liberals, noblesa, comerciants i negociants mantenen durant tots aquests anys un mateix ritme de naixements el que denota que el seu nombre no havia minvat quasibé gota i, en conseqüència, cal dubtar de la seva suposada compromesa acció a les muralles de la ciutat tot defensat-la dels francesos.

V. ELS ANYS DE DOMINACIÓ FRANCESA: CARACTERÍSTIQUES BÀSIQUES DE LA POBLACIÓ

La Sanitat

Com ja hem esmentat abans, Girona després de l'ensulsiada dels setges restà amb una població que voltava els 5.000 habitants, als quals a partir de l'annexió de Catalunya a França el 1812 s'hi han d'afegir els nombrosos comerciants francesos –i fins i tot italians– que s'establiren a la nostra ciutat.

En primer terme, les autoritats franceses d'ocupació procuraren en el possible fer conèixer als naturals del país els avantatges mèdics que imperaven a França. En aquest

QUADRE 2
CLASSE SOCIAL DELS NASCUTS

	1807		1808		1809		1810		1811		1812		1813		1814		1815	
	Carme	St. Feliu	C.	St. F.	C.	S.F. C.	S.F.	C.	S.F.	C.	S.F.	C.	S.F.	C.	S.F.	C.	S.F.	
Noblesa	1	2	–	–	4	–	1	–	1	1	–	–	2	–	2	–	2	3
Prof. Liberals i funcionaris	5	4	7	6	6	5	5	5	3	8	9	5	4	7	4	8	4	7
Agremiats	32	94	44	121	47	100	20	52	41	84	42	46	37	88	42	85	30	87
Treballadors, pagesos i criat	4	46	3	57	9	40	4	16	10	31	9	22	6	33	7	47	7	53
Comerciants i Negoc.	3	9	4	6	3	7	4	7	7	7	5	9	4	10	10	10	8	5
Militars	2	–	3	10	5	4	3	14	4	7	7	4	7	9	1	8	–	3
Ofici desconegut	1	–	12	4	3	1	4	6	4	13	3	–	9	–	4	2	–	–
Total parròquies	48	155	73	204	77	157	41	100	70	151	75	86	69	147	70	160	51	158
TOTAL	203		277		234		141		221		161		216		230		209	

¹² Cal pensar que l'església del Mercadal –i també el seu arxiu– fou cremat durant la guerra civil.

QUADRE N.º 3

Anys	Naixements	Casaments	A la ciutat	Morts hospital	Total	Dels habitants de la ciutat, tant dins la ciutat com a l'hosp.
1803	255	67	201	196	397	260
1804	302	107	186	102	288	216
1805	305	91	239	100	339	269
1806	296	70	265	105	370	291
1807	267	89	196	92	298	217
1808	354	85	433	271	704	515
1809	305	90	1412	1247	2659	1586
1810	181	203	295	275	570	368
1811	294	160	192	97	289	221
1812	207	127	199	171	370	250
	2766	1089	3618	2656	6284	4193

context cal situar la formació dels Comitès de Vacunació d'infants i les fortes mesures de sanitat que imposaren arreu del país.

La necessitat d'aquests «Comitès» queda palesa per les nombroses enfermetats sofertes dins la ciutat durant els setges i les que periòdicament es repetirien fins el 1812. Aquest Comitè era dirigit per un remarcable afrancesat, Josep Antoni Viader qui serví als francesos en el càrrec d'Inspector d'Epídèmies, i esdevingué un gran partidari de la inoculació obligatòria als nens petits. Els objectius d'aquesta organització eren: «que se haga gratuitamente la operación de la vacuna, de dar todos los consejos que necesitan a las personas que adopten esta práctica, de instruir y atraer al público sobre los beneficios que redundan de esta fácil operación, de absorber toda duda, y de recopilar todos los hechos relativos a las diversas circunstancias que pueden ofrecerse en la enfermedad»¹³.

A més, organitzaren curssets de formació de metges, sobretot per als estudiants de cirurgia. Dins les mesures de sanitat que prengueren cal destacar-ne les següents: netejar totes les clavagueres de la ciutat, obligació als veïns d'escombrar els davants de les cases dues vegades al dia, no tenir-hi animals i una variada gamma de prohibicions esmentades pel Comissari de Policia, Lluís Teule¹⁴.

La natalitat, la mortalitat i la nupcialitat

L'evolució d'aquests índexs es pot seguir gràcies al Rapport que el Baró de Gerando va fer realitzar, i que abarca del 1803 al 1812, d'altra manera fóra impossible ja que la crema el 1939 de l'església del Mercadal eliminà la possibilitat de fer un recompte total de la natalitat, la mortalitat i la nupcialitat¹⁵.

Aquest quadre adjunt del Baró de Gerando permet alhora treure les taxes de natalitat, mortalitat i nupcialitat¹⁶. A més, cal afegir que la versemblança d'aquestes xifres ve corroborada pel fet que de l'any 1803 al 1807 les diferències d'aquestes dades amb les que subministra Francesc Campderà són gairebé imperceptibles; aleshores no

hi ha raons de pes per dubtar de les dades de la resta d'anys¹⁷.

Heus ací les oscil·lacions de les taxes en aquest període¹⁸:

QUADRE N.º 4

Anys	Natalitat	Mortalitat	Nupcialitat	Fecunditat
1787	33,44	26,40	11,20	159,90
1797	41,74	57,16	20,95	138,23
1803	38,06	28,12	10,18	128,33
1812	57,46	125,99	28,49	—
1857	30,69	—	8,11	112,88

Com veiem, les taxes de mortalitat arriben a unes cotes elevadíssimes durant tots aquests anys; cal pensar que la taxa de mortalitat del 1812 (mitjana 1808-1812) és d'un 125,99, la qual restà disminuïda al costat de la taxa de 196,78 que en resulta de calcular-la sobre la totalitat de morts —civils i militars—.

L'augment de la taxa de nupcialitat del 1812 s'explica tant per la celebració de casaments ajornats durant els setges com per la supressió dels vots monàstics, i potser —segons l'opinió dels Prefectes napoleònics— a la minva de les diferències socials i de fortuna entre els components de la societat gironina.

Evitem voluntàriament la confecció de les piràmides d'edat per les contradiccions que en resulten, així com de les taxes de masculinitat¹⁹.

VI. ELS CENSOS DE POBLACIÓ DEL 1809 I 1815

La població de Girona d'aquests anys podem comparar-la des de dues dates ben senyalades: 1809, any en què el setge començà a ésser definitiu, i 1815, un any després de la fugida dels francesos. El primer cens comporta un problema: fou realitzat poc abans del darrer setge i en els habitants que enregistra hi ha també la gent de

¹³ A.H.M.G. Gazette de Gironne, n.º 62, diumenge 2 d'agost del 1812.

¹⁴ A.H.M.G. Proclames 1808-1814.

¹⁵ Recordem que se serven molt curosament els registres del Carme i Sant Feliu, la qual cosa permet una veritable aproximació als canvis de població.

¹⁶ Arxiu Nacional de Paris, F 1E 72, 4 (Tevet le Segre 1812, 26 Oct.-8 Des.). Agraïxo a Lluís Maria de Puig la tramesa d'aquest raport parisenc.

¹⁷ Cf. FRANCESC CAMPDERÀ i CAMIN «Indagación estadística acerca de la reproducción y mortandad en la ciudad de Gerona y en la villa de Lloret de Mar en el siglo último y los siete primeros años del actual», Barcelona, Imp. Pons, 1849.

¹⁸ Cf. RAMON ALBERCH, «Els Orígens...», pàg. 39.

¹⁹ Ibidem, pàgs. 41 i 43.

QUADRE N.º 5

La població activa de Girona els anys 1808, 1809 i 1815

Activitats	1808	1809	1815
Textils	227	212	124
Pell i calçat	136	96	118
Metal·lúrgica	127	69	108
Construcció	158	129	166
Alimentació i derivats	87	84	149
Comerç en general	93	128	108
Funcionaris públics i professions liberals	77	90	112
Classes privilegiades	178	43	21
Sector agrícola	76	118	70
Jornalers i treballadors	259	85	207
Vídues	71	157	293
Criats	-	417	346
Clergat	-	451	219
Militars	-	33	5
Estudiants	-	331	25
Oficis diversos	71	50	45
Total	1570	2492	2106

les rodalies de Girona que vingueren a refugiar-se dins els murs, a més del fet que molts gironins en veure la imminència del setge optaren per abandonar la ciutat en direcció a llogarrets de pagès, on la supervivència era molt més fàcil. És per això que junt amb la classificació de la població activa del 1809 –basada en el cens esmentat– hi adjuntem la del 1808 que està basada en el llibre de Cadastre, i que fou realitzada abans del gran trasbals que produïren els setges.

Quines conclusions vàlides es poden treure d'aquest quadre? Sense fer una crítica i comparació individualitzada de cadascuna de les xifres es veu clara la disminució en el ram tèxtil, l'agricultura i el comerç en general l'any 1815. D'altres activitats es mantenen més o menys estacionàries, mentre cal fer esment de l'augment de la població dedicada a la construcció (reconstrucció de cases enderrocades durant els setges) i del nombre de vídues. La reducció del nombre d'estudiants s'explica per la necessitat que hi havia de mans, pel què molta gent devia deixar d'estudiar, i la del clergat sembla ocasionada tant pels morts durant els setges com pel nombrós grup que fou deportat a França i no sobrevivi.

El successiu descens del nombre de components de la classe privilegiada es deu sobretot al fet que abandonà la ciutat, car com hem demostrat al quadre n.º 1 no patí massa víctimes durant els setges. El grup de jornalers i treballadors és el de més complicada interpretació ja que en moltes ocasions no eren més que treballadors del camp, de la construcció, etc. que anaven canviant de feina segons la conjuntura econòmica. El seu nombre elevat del 1815 indica, si més no, una gran inestabilitat de la vida econòmica de la nostra ciutat.

VIII. ASSAIG DE RECONSTRUCCIÓ D'ALGUNES FAMÍLIES GIRONINES

L'absència ja remarcada d'una part dels registres parroquials gironins impossibilita de procedir a una reconstrucció més o menys sistemàtica de famílies gironines d'aleshores, impeding-nos per tant concretar minuciosament les taxes de natalitat, fecunditat, etc.

Ens hem dedicat bàsicament a seguir la pista a les famílies de Manresa, Sarriera (Comtes de Solterra), Pastors, Caramany, Camps, Burgués, Rich, Parramon i Foixà, tots ells pertanyents a la noblesa, Puig i Dorca, Calvet i Rubalcaba, Befaràs i Cabirol notaris, Gelabert metge, i a una sèrie de famílies pertanyents a les classes treballadores i agremiades: exactament 12. D'entre aquestes destaquen l'Impressor Oliva i els escultors Paipoch i Barnoia²⁰. Donat que seria molt llarg adjuntar la reconstrucció de cadascuna de les famílies esmentades, ens conformem a assenyalar-ne les conclusions més importants, tot això tenint en compte que ens referim solament a una mostra de 26 famílies durant gairebé 70 anys, pel que el nombre de persones resseguides augmenta considerablement. Heus ací les més importants:

a) La política de casaments: Girona es mostra com una ciutat molt jerarquitzada ja que els matrimonis es produeixen entre gent pertanyent a la mateixa classe social. Així emparenten els Barons de Foixà amb els Manresa, els Camps amb la filla del Governador Mendoza, els Burgués amb els Caramany, etc.

b) El nombre de fills: Les nostres dades obtingudes –a l'igual que les del quadre n.º 4– assenyalen per Girona una natalitat molt elevada, tant a la noblesa com a la resta de classes socials: el moliner Francesc Callicó té 8 fills, 6 l'escultor Barnoia (un dels seus fills en té 11, l'altre 8), també 8 Paipoch, escultor, i Cristià, manyà; 7 l'advocat Calvet i Rubalcaba i 10 el notari Puig i Dorca. La noblesa, llevat del cas de Ramon de Manresa que en té 6, és força més moderada en el nombre de fills dins de l'esmentada tendència a tenir-ne molts: generalment en tenen una mitjana de quatre.

c) La mortalitat infantil: es veu molt clarament la forta incidència de la mortalitat en les criatures dins els primers quatre anys de vida. A més, sovintegen bastant les criatures mortes en el període 1808-1812, que comprenen els setges i la dominació napoleònica fins les crisis de subsistències del 1812. Malgrat tot, cal remarcar que les famílies nobles notem molt menys aquesta mor-

²⁰ En aquest sondeig als registres parroquials hem abraçat el període que va de l'any 1770 al 1840 aproximadament.

talitat infantil, el que segurament els indueix a tenir menys fills.

VIII. CONCLUSIONS

Malgrat la brevetat de l'estudi, les dades aportades i les consideracions que es fan permeten suggerir les següents conclusions:

RESUM:

La invasió francesa a Catalunya del 1808 al 1814 ha fet corre rius de tinta i ha produït una superabundància de treballs dedicats a aquest període, però en canvi l'aspecte demogràfic ha estat bandejat per gairebé tots els autors. En aquest curt treball pretenem remarcar la decisiva importància de l'afer napoleònic en l'àmbit de la població i alhora remarcar-ne els trets més característics a Girona ciutat. Com ja és sabut, la pèrdua demogràfica dels setges del 1808-1809 que patí la ciutat, juntament amb les negatives seqüeles que originà, mantenen Girona en un estat d'afebliment en el camp demogràfic i d'incapacitat de recuperació en l'econòmic que es mantindrà durant gairebé tot el segle XIX.

La forta incidència d'aquest afer bèl·lic a Girona i la resta de Catalunya aconsella augmentar-ne els estudis monogràfics donada la importància indubtable que tingué en el desenvolupament de la societat catalana del XIX^è.

- l'impacte dels setges sobre la població gironina, de tal manera que en retardà el seu normal desenvolupament durant bona part del segle XIX.

- La baixa de la natalitat i l'augment de la mortalitat que produirà una gran lentitud en el creixement de la població gironina.

- sobtada baixa de l'activitat econòmica, sense signes positius de desvetllar-se donada la seva interdependència amb la població.

SUMMARY:

The french invasion of Catalonia during the period 1808-1809 has produced an enormous of discussion and scholarly work over those years. However, studies based on demographic data have been neglected by most, if not all, of the authors. Within the limits of this short paper we have tried to give due prominence to Napoleon's troops invasion of Catalonia as regards to its crucial influence on population by means of a detailed analysis of the data available for the city of Girona. As it is known, the demographic loss undergone by the city during the 1808-1809 sieges, and the negative effects they caused, kept Girona with a long lasting weakness in its demographic field that was to last until practically the end of the century.

The considerable effects Napoleon's invasion had on the development of Girona, and the rest of Catalonia, do suggest that research on that field should be increasingly carried out in its various aspects for –it seems to me– it is a necessary clue in order to understand the development of Catalan society during the nineteenth century.